

Psychose

Ziektebeeld en concrete tips

Cluster-ring
justitie en GGZ
ontmoeten elkaar
- 26 februari 2015

Thomas

- Zoveel perspectieven, zoveel rollen, zoveel oordelen..

Psychotische symptomen

- Hallucinaties
- Wanen
- Gedesorganiseerde spraak/denken
- Gedesorganiseerd gedrag
- Negatieve symptomen

- Cognitieve beperkingen

Hallucinaties

- Sensorische ervaringen die plaatsvinden in de afwezigheid van de bijhorende externe stimulatie van een relevant sensorisch orgaan (David, 2004)
- Zintuigelijke waarneming waarbij de prikkel in de buitenwereld ontbreekt
- Horen, zien, ruiken, smaken, voelen

Wanen

- Een hardnekkig aangehouden verkeerdelijke overtuiging, niet gedeeld door de sociale omgeving en niet te corrigeren door ontegensprekelijk bewijs van het tegendeel
- Paranoia, grootheidswaan, betrekkingswaan, beïnvloedingswaan, somatische waan, jaloersheidswaan,...

Gedesorganiseerde spraak/denken

- Onsamenhangend en verstoord
- Sterk associatief, van de hak op de tak
- Woordenvloed, breedsprakerig, woordsalade
- Mutisme
- Neologismen

Gedesorganiseerd gedrag

- Bizar, onsamenhangend, onlogisch gedrag
- Problemen met doelgericht gedrag
- Gebrekkige planning en organisatie
- Vreemd, gevaarlijk en risicovol gedrag
- Mogelijks gekleurd door hallucinaties en wanen

Negatieve symptomen

- Vervlakking van gevoelens
- Geen zin in sociale contacten
- Verminderde interesses
- Weinig initiatief
- Gebrek aan energie en motivatie

- Minder concentratie
- Slechter geheugen
- Gebrekkige taakplanning

Psychotische persoon

- Verlies contact met realiteit
- Verliest zich in een eigen psychotisch geconstrueerde werkelijkheid, met een heel individuele betekenisverlening en gevoelswereld
- Glijdt af in een eenzaam isolement
- Botst met de algemeen geldende afspraken, conventies en overtuigingen
- Botst met de wetten van de samenleving

Omgaan met psychose

- Uitgangspunt
  - Mensen met een psychotische stoornis bouwen in meer of mindere mate, afhankelijk van de ernst, een eigen psychotische, niet-gedeelde werkelijkheid op ...
    - ... binnen de gedeelde realiteit?
    - ... in plaats van de gedeelde realiteit?
  - Steeds terugkerend spanningsveld
    - Ziekte-inzicht, medicatietrouw, waarheidsconflicten

Omgaan met psychose

- Installeren van contact
  - Basishouding van een leek, waarbij je de opvattingen, belevingen en ervaringen van de persoon gaat bevragen
  - Psychotische opvattingen als werkhypothesen
  - Vriendelijk, behulpzaam en beschikbaar
  - Veiligheid en geruststelling

Cluster-ring justitie en
GGZ ontmoeten elkaar -
26 februari 2015

Omgaan met psychose

- Meeveren in contact
  - Niet rechtstreeks ingaan tegen overtuigingen en belevingen (psychotisch referentiekader)
  - Erkenning geven
  - Niet oneindig meegaan in de psychotische belevingen en overtuigingen, maar ook elementen uit het hier en nu inbrengen (realiteitsdimensie)

Omgaan met psychose

- Normaal doen!
  - Geen betutteling of overbezorgdheid
  - Overnemen?
  - Gezonde dimensies
- Kleine stappen
- Wat gaat goed?
- Ondersteun krachten

Omgaan met psychose

- De kern van de zaak
- Bied duidelijkheid
- Eerlijk en direct
- Bruikbaarheid
- Bewaak grenzen

Omgaan met psychose

- Twijfel zaaien
  - Evidentie?
  - Waarschijnlijkheid?
  - Andere verklaringen?
  - Geloofwaardigheid niet aanvallen
- Betrek belangrijke derden waar mogelijk
  - Steunbronnen
  - Verbindingen

Van hokjesdenken naar denken in dimensies

- Diagnostische categoriën als schizofrenie, schizo-affectieve stoornis, kortdurende psychotische stoornis, waanstoornis, door middelengebruik, post natale psychose...
- Continuüm van psychotische symptomen
  - Geen absolute scheidslijn tussen psychotisch en normaal
  - of tussen de verschillende psychotische stoornissen
- Aandacht voor diversiteit in frequentie, duur, ernst en samenhang met omgevingsfactoren

Van hokjesdenken naar denken in dimensies

- Bij andere psychiatrische stoornissen
  - Auditieve hallucinaties ook bij PTSS (50%), bipolaire I-stoornis (37%), ernstige depressies (23%),...
- In normale populatie
  - Hallucinaties: speciale sensorische ervaringen?
  - Wanen: normale opvattingen, waanachtige opvattingen en wanen?
- Perceptuele eigenaardigheden of waanachtige overtuigingen zijn normaal, pas als ze het functioneren sterk gaan beïnvloeden ontstaat een psychose (lijdensdruk – hulpvraag)

Van hokjesdenken naar denken in dimensies

- Heterogeniteit van de klinische praktijk
- Stress-kwetsbaarheidsmodel

Van hokjesdenken naar denken in dimensies

- Diagnoses blijven bestaan, maar aandacht naar een gedetailleerde exploratie van de verschillende symptomen
- Unieke psychotisch kwetsbare persoon in al zijn rollen, met al zijn sterktes en al zijn verbindingen

En verder

- Bruikbare kaders
  - Motiverende gespreksvoering, Rollnick & Miller
  - Open Dialogue Approach, Seikkula
  - Cognitieve gedragstherapie bij psychose
- Literatuur
  - Handboek psychose, Theorie, diagnostiek en behandeling, van der Gaag, Starling & Valmaggia, 2012

Bedankt voor uw aandacht.